

Suriyeli Şair ‘Umer el-Ferrâ’nın Tis ‘a Teşhur (Tis ‘a Eşhur) İsimli Şiirinin İncelenmesi

A Review of the Syrian Poet ‘Umar al-Farrâ’s Poem Named Tis ‘a Teşhur (Tis ‘a Eşhur)

Sevda ÇETİN*^{id}

Öz

Arap şiirine bakıldığında modernleşmenin ilk olarak Lübnan topraklarında kendisini gösterdiği ancak dönemin şartlarından ötürü Mısır’da şiir sanatının ivme kazandığı bir gerçektir. Mısır’da XX. yüzyılın başlarından itibaren ortaya çıkan Neo-klasizm, Divan ve Apollo ekolleri gibi şiir akımları sayesinde Mısır’da şiir sanatı önce geleneksel sonra ise romantizme doğru bir seyir almıştır. Bu bağlamda da Mahmud Sami el-Bârûdî, Halîl Mutrân, Abdurrahman Şukrî, Abbâs Mahmûd el-Akkâd, İbrâhîm Abdulkadir el-Mâzinî, İlyas Ebû Şebeke, Cibrân Halîl Cibrân, Mihail Nu‘ayme, Ahmet Zekî Ebû Şâdî gibi önemli isimler modern Arap şiirinin yenileşme sürecine destek vermişlerdir. Bunun yanı sıra Arap şiirinde kendisini yenilikçi bir şair olarak ilan eden Halîl Mutrân, klasik Arap şiirine bağlı kalmadan şiirlerini kaleme almıştır. Ayrıca devam eden süreçte ise modern Arap şiirinde mursal şiir, mensûr şiir ve serbest şiir gibi çeşitli şiir türleri ortaya çıkmıştır. Modern dönemde serbest şiiri ele alan şairlerden birisi de Suriyeli şair ‘Umer el-Ferrâ’dır. el-Ferrâ’nın şiirlerinin çoğu günlük konuşma diline uygun, basit bir lehçe ile yazılmıştır. Kendi şiirlerinde sosyal sorunlara, tarihî olaylara yer vermiştir. Şiirlerinin çoğunu günlük konuşma dilinde nazmeden Suriyeli şairin çok sayıda şiir divanı bulunmaktadır. el-Ferrâ’nın önemli divanlarından biri de *Hadîsu’l-Hîl*’dir. Şairin *Hadîsu’l-Hîl* isimli divanında çok sayıda şiir yer almaktadır. Bu çalışmada ‘Umer el-Ferrâ’nın hayatı hakkında kısaca bilgi verilerken *Hadîsu’l-Hîl* isimli divanında yer alan *Tis ‘a Eşhur* adlı şiirinin içerik açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Modern Arap Şiiri, Serbest Şiir, ‘Umer el-Ferrâ, Hadîsu’l-Hîl, Tis ‘a Teşhur.

Abstract

When looking at Arabic poetry, it is a fact that modernization first manifested itself in Lebanon, but due

* Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı, Muş, Türkiye.

E-mail: s.yaslak@alparslan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-3725-2266>

Corresponding Author/Sorumlu Yazar:
Sevda ÇETİN,
Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı, Muş, Türkiye.

Submission/Başvuru:
30 Eylül/September 2024

Acceptance /Kabul:
01 Aralık/December 2024

Citation Atf/:
ÇETİN, Sevda. “Suriyeli Şair ‘Umer el-Ferrâ’nın Tis ‘a Teşhur (Tis ‘a Eşhur) İsimli Şiirinin İncelenmesi.” *Istanbul Journal of Arabic Studies (ISTANBULJAS)* 7, no. 2 (2024): 357-375.

to the conditions of the period, poetry gained momentum in Egypt. Thanks to the poetry movements such as neo-classicism, Divan and Apollo schools that emerged in Egypt from the beginning of the 20th century, poetry in Egypt first took a traditional and then a romantic course. In this context, important names such as Mahmud Sami al-Barudi, Khalil Mutran, Abdel Rahman Shokry, ‘Abbās Mahmūd al-‘Aqqād, Ibrahim Abdul-Qadir al-Mazini, Ilyas Abu Shabaka, Gibran Khalil Gibran, Mihail Nu‘ayme, Ahmet Zeki AbuShadi supported the renewal process of modern Arabic poetry. In addition, Khalil Mutran, who declared himself as an innovative poet in Arabic poetry, wrote his poems without adhering to classical Arabic poetry. In addition, in the ongoing process, various types of poetry such as mursal poetry, prose poetry and free poetry emerged in modern Arabic poetry. One of the poets who dealt with free poetry in the modern period is the Syrian poet ‘Umar al-Farra’. Most of ‘Umar al-Farra’s poems were written in a simple dialect suitable for daily speech. ‘Umar al-Farra’ included social problems and historical events in his poems. The Syrian poet, who wrote most of his poems in daily speech, has many poetry collections. One of Ferra’s important collections is Hadîsu’l-Hil. There are many poems in the poet’s collection called Hadîsu’l-Hil. This study aims to provide brief information about ‘Umar al-Farra’s life and to examine the poem Tis’a Eşhur in his collection called Hadîsu’l-Hil in terms of content.

Keywords: Modern Arabic Poetry, Free Verse, ‘Umar al-Farrâ, Hadîsu’l-Hil, Tis’a Teşhur.

Extended Abstract

Arabic poetry has existed for a long time without undergoing any major changes in terms of both form and content. In the development period that began in the 19th century, poetry continued to maintain its former importance among various types of literature. This development and renewal movement began as an effort to imitate and revive some of the old periods, especially in terms of form and style in poetry; however, in time, it led to bold initiatives in both form and content. Poets who broke the framework of the traditional verse system, classified especially the short *tef’iles* of the *aruz* meter in different forms and searched for new ways suitable for the natural flow of their feelings and thoughts with free verse (*shi’r al-hurr*) and even prose poetry.

At the beginning of the 20th century, a new and reformist period emerged in the history of Arabic poetry. The poets of the period were influenced by Western literature, and thus the new genres that emerged in the late 19th century gained official recognition at the beginning of the 20th century. First practiced by Rizqullah Khassn (1825-1880) in 1869 and probably unknowingly forgotten, Mursal poetry was revived in 1905 by Jamil Şidqî al-Zahâwî (1863-1936) under the name *Shi’r Mursal* (Mursal poetry). Khalîl Mutrân, who preferred not to adhere to traditional metrical rules, changed the endings of the lines and the rhythm of the stanzas as he wished, without adhering too much to classical Arabic verse, rhyme and meter. Khalîl Mutrân introduced some innovations to Arabic poetry, and declared himself as an innovative poet. Free style poetry, which emerged as a result of some modern Arabic writers making some changes instead of giving up meter and rhyme and applying it to modern poetry, matures within the mysterious movement of the poet’s thought and imagination and provides the ability to express completely in terms of

phonetic rhythm and melody. According to this group of writers, classical patterns were inadequate to convey feelings, thoughts and dreams. In order to overcome this inadequacy, the pioneers of this movement put forward the idea of free poetry.

Syrian ‘Umar al-Farrā was born in Palmyra, Homs, in 1949. ‘Umar al-Farrā wrote his first modern poem in high school when he was seventeen years old. The Syrian poet was influenced by the poet Badr Shakir al-Sayyab, and he studied al-Sayyab's poems. ‘Umar al-Farrā is famous for his expertise in the poems he wrote in the field of folk (Shi'ru'n-Nebtî and Shi'ru'l-Badawi) poetry. He entered the world of fame with his qasida called Hamde. One of the prominent issues in the poet's poems is to save society from tribal traditions and customs that affect it. He wrote Hamde, choosing a name from the depths of the Syrian desert, to announce his support for Arab Syrian women in particular. The Syrian poet has presented his poems at dozens of poetry nights in Syria and outside Syria, especially in the Arab Gulf countries.

The poet is known for his strong, beautiful and melodious voice, reciting his poems in the Bedouin dialect. In addition to Nabtî and Bedouin poems, he also wrote poems in the classical meter. ‘Umar al-Farrā wrote most of his poems in a simple, understandable Bedouin dialect that is suitable for everyday speech. The poet touched upon social issues and historical events in his poems. In the early 1980s, the poet discovered his talent for poetry and published numerous divans. ‘Umar al-Farrā gave more importance to folk poetry than classical poetry, and expressed his feelings and hidden emotions through folk poetry. So much so that ‘Umar al-Farrā was accepted as one of the most important poets of the folk dialect in the Arab world. The desert had a great influence on the poet. The influence of the desert is clearly seen in most of his poems. ‘Umar al-Farrā declared his stance on the issue of resistance, which is considered one of the biggest issues occupying the agenda of the world and the free Arab people, and the problems of the struggle against the land and the occupier. ‘Umar al-Farrā is also a poet who carries the concern for Palestine within himself.

The poem *Tis‘a Eşhur* (Nine Months) in Omar al-Farra’s divan, *Hadisu’l-Hîl*, is written in free verse style, so although there is no regular rhyme in the lines, it cannot be said that it is a poem completely devoid of rhyme. The main theme of the poem is an infertile woman longing for a child. In this context, the poem is an example of the lyric poetry genre in which feelings of longing and yearning are expressed. A woman who has not been able to become a mother for a long time asks the poet Omar al-Farra to write a letter for the child she has not given birth to. Omar al-Farra then conveys the longing for a child that a mother who has not yet had a child feels as an inner voice to the reader with his poem *Tis‘a Eşhur*.

In his poem Tis‘a Eşhur, which is included in his divan named Hadisu’l-Hîl, Omar al-Farra addresses the problem of infertility, which causes a woman to feel inadequate, deficient and flawed today. Considering that Omar al-Farra wrote this poem upon the request of a woman who could not have children, it is possible to say that the poet was a heartfelt poet and was quite successful in expressing emotions. The changes experienced by the woman in the poem in her body and soul during pregnancy are noted, emphasizing the difficulty of the process. The poet repeatedly reminds us of both the process and the difficult wait experienced by the expectant mother with the expression of nine months, increasing the emotional intensity of the poem and creating empathy, thus ensuring that the reader is more involved in the poem. The use of repetition and simile as a form in the poem titled Tis‘a Eşhur stands out as a striking feature for the reader. Another important detail in the poem is the use of the Syrian dialect. Omar al-Farra’s use of the Syrian dialect in addition to fluent Arabic in this poem added a unique color to the poem and helped to bring regional-cultural elements to the poem.

Suriyeli Şair ‘Umer el-Ferrâ’nın Tis‘a Teşhur (Tis‘a Eşhur) İsimli Şiirinin İncelenmesi

GİRİŞ

Yaklaşık iki bin yıllık uzun bir geçmişe sahip olan Arap şiiri, ortaya çıktığı andan itibaren Arap edebiyatının temel unsuru olarak farklı evrelerden geçmiş ve bu nedenle araştırmacılar tarafından tarihî dönemler çerçevesinde incelenmiştir. Bu dönemlerin belirlenmesindeki temel faktör, uzun bir zaman dilimi boyunca yaşanan dinî, siyasî ve ideolojik gelişmeler sonucunda meydana gelen yapılandırmalardır. Bu nedenle, Arap şiiri dönemlere göre sınıflandırılırken bazen İslam öncesi ve İslam sonrası, bazen klasik ve modern olarak bazen de söz konusu bu gelişmelerin kronolojik sıralamasına göre adlandırılmıştır.¹

Klasik Arap şiiri ile çağdaş Arap şiiri arasında yaşanan öncelik sonralık tartışmaları, geçmişte Arap edebiyatının tüm dönemlerinde olduğu gibi günümüzde de güncelliğini sürdürmektedir. Arap şiir tarihi boyunca şiirsel değer yargısı tamamen sanatsal ve estetik ölçütler çerçevesinde ele alınırken, günümüzde bu eşik aşılarak diğer dünya edebiyatlarında olduğu gibi Arap şiirinin taşıdığı edebî değer, sosyal, siyasal, kültürel ve özellikle de düşünsel boyutlarıyla tartışılmaya başlanmıştır.²

“Arap edebiyatında modern dönemin başlangıcı kabul edilen XIX. yüzyılın ilk yarısında Mısır’da Arap şiiri; mana, maksat ve üslup bakımından inhitat döneminin devamı şeklindeydi. Şiirin konuları ise, toplumsal meselelerden uzak, dar çerçeveler içerisinde bayağı bir durum arz ediyordu. Şairlerin şiirleri, sanat ağları ile örüliydü ve gereksiz laf cambazlıkları, muammalı ifadeler, söz sanatlarında aşırıya kaçış vb. hususlar, Arap şiirini, derinlik, uyum ve canlılıktan uzaklaştırarak büyük çapta fonksiyonu olmayan bir sanat türü haline getirmişti. Şairlerin örnek alabilecekleri şahsiyetler olmadığı için de yapabilecekleri tek şey, aruz sanatını ve nazımlarını kalıba dökmeyi öğrenmek ve öğrendikleri bu sanatı uygulamaya koymaktı. Onların bu tarz şiirlerinde, ne ruh, ne canlılık, ne de gerçek bir duygu mevcuttu. Ayrıca bu dönemdeki şiirlerde görülen tek şey taklitti ve şiirler, bir takım lafzi süslemelerden ibaretti.”³

XIX. yüzyılın ikinci yarısında, Arap şairlerinin çoğu taklitçi üsluptan kurtulamamışlar, geleneksel formlar arasında gidip gelmeye devam etmişlerdir. Şairler, bu dönemde sanattan uzaklaşıp devlet büyüklerine övgülerde bulunarak şiiri bir geçim aracına dönüştürmüşler. Ancak, Mahmûd Sami el-Barudî, Ahmed Şevkî

¹ Mehmet Yalar, “Arap Şiiri,” *İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler* içinde, ed. İsmail Güler (İstanbul: İSAM Yayınları, 2015), 311.

² Nurullah Yılmaz, “Modern Arap Şiirinde Düşünsel Boyut,” *Doğu Esintileri*, no. 6 (2017): 254.

³ Adem Keser, “Modern Arap Şiirinin Yenilikçi ve Öncü İsmi Ahmed Zeki Ebû Şâdî,” *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, no. 25 (2021): 179.

ve Hafız İbrahim gibi Neo-klasik şairler, Arap şiirinin zengin geçmişini yeniden ele alıp inceleyerek onun zenginliğini ve özgün özelliklerini açığa çıkarmaya çalışmışlardır.⁴ Bu durum, Arap şiirinde ilk modernleşme girişimi olarak değerlendirilebilir.

Arap şiiri XX. yüzyılın başlarında modernleşme sürecine girmiştir. Mısır’da şiirin modernleşme süreci, Mahmûd Sâmî el-Bârûdî’nin başlattığı ihya hareketiyle başlamıştır. Aynı dönemde Amerika’ya göç eden Hristiyan Araplar da yeni bir edebî faaliyet başlatmışlardır. Birbirinden bağımsız olan bu iki hareket Arap şiirinin modernleşme sürecine katkıda bulunmuştur. Göç edebiyatı olarak isimlendirilen bu hareketin öncüleri Cibrân Halil Cibrân, Emin er-Reyhânî, İlyiyâ Ebu Mâdi ve Mîhâil Nuayme gibi yazar ve şairler Batılı yazar ve şairlerden etkilenecek “er-Râbitatu’l-Kalemiyye” ve “el-‘Usbetu’l-Endelusiyye” gibi edebî dernekler ile çeşitli yayın organları aracılığıyla bir ekol oluşturdular. Avrupa romantizminden etkilenen bu ekol, Arap şiiri alanında modern anlamda ilk yenilikleri geliştirerek modernleşme sürecini başlatmıştır. Bu nedenle göç edebiyatı şairlerinin modern Arap şiirinin ilk temsilcileri oldukları kesin gözle bakılmıdır.⁵

“Arap şiirinde esas değişiklik, kendini Lübnan asıllı Mısırlı şair Halil Mutrân’ın şiirlerinde göstermiştir. Biçimle içerik arasında içerikten yana bir tercih üzerinde duran, ancak bunu tam gerçekleştiremeyen Mutrân’ın şiirdeki yeni arayışlarının esin kaynağını; değişim yeniliği ve pek çok alanda Avrupa’nın örnek alınmasını savunan genel bir düşünce hareketi oluşturmaktadır. Bireysel yeteneği yanı sıra hem klasik Arap edebiyatı hem de Fransız edebiyatı ve kültürü üzerine almış olduğu sağlam eğitim, onun şiirde yeni arayışlara yönelmesine olanak sağlamıştır. Onun Arap şiiri eleştirisine getirdiği yeni kavramlar arasında iki tanesi önemlidir. Bunlardan biri kasidelerin bütünlüğünü diğeri ise şeridi anlamı veya içeriğin lafız ve biçime göre önceliğidir. Mutrân dönemine kadar kaside denilince akla gelen, birbirinden bağımsız beyitler zinciriydi. Bu beyitler ne kadar güzel olursa olsun, aralarında çok zayıf bir bağ vardı. Bunun başlıca nedeni, bütün bir kasidede tek bir kafiye bağlı kalma zorunluluğuydu. Mutrân’ın ise bir yandan kasidenin organik bütünlüğünü sağlamaya önem veriyor, diğeri yandan da kafiye uygun lafız kullanma özentisiyle anlamı ikinci plana itmiyor, tersine kafiye uyumundan vazgeçerek yüklemek istediği anlamı en iyi şekilde ifade edebilecek sözcükleri kullanma yoluna gidiyordu.”⁶ Geleneksel vezin kurallarına bağlı kalmamayı tercih eden Halil Mutrân, klasik Arap nazmına, kafiyesine, veznine çok fazla bağlı kalmadan mısraların sonunu ve kıtaların ritmini istediği şekilde değiştirmiştir.⁷ Yukarıdaki bilgiler ışığında Halil Mutrân’ın, Arap edebiyatına ve Arap şiirine yeni bir soluk getirdiğini söylemek mümkündür.

⁴ Keser, “Modern Arap Şiirinin,” 179-80.

⁵ Mehmet Yalar, *Modern Arap Şiiri* (Bursa: Arasta Yayınları, 2003), 89-90.

⁶ Rahmi Er, *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi* (Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2004), 14.

⁷ Bedrettin Aytaç, *Modern Arap Edebiyat Tarihi*, 1. bs. (Ankara: Gündoğan Yayınları, 1994), 46.

Modern Arap edebiyatçıları ve eleştirmenleri, çoğunlukla Batılı edebiyatçıların etkisi altında şiiri yeniden tanımlama çabası içine girmişlerdir. Bu köklü değişim sonucu, bazı Arap edebiyatçıları şiir tanımında vezin ve kafiyeyi tamamen göz ardı ederken bazıları vezin ve kafiyeye bağlı kalarak şiire yeni unsurlar ekleyerek şiirin hem şekil hem de anlam açısından yeniden ele alınması gerektiğini savunmuşlardır.⁸ “Özellikle Mısır, Arap Neoklâsizminin öncülerini yetiştirmiş olmanın yanı sıra, şiirde modernleşmeyi savunan ve yeni bir şiir eleştirisi geliştiren gruplara da ev sahipliği yapıyordu. Arap edebiyatında serbest şiiri gündeme getiren ve Arap şiir sanatına ilişkin eleştirel yayınlar yapan ilk edebi topluluk niteliğindeki Apollo grubu, bu süreçte öne çıkan önemli oluşumlardan biridir.⁹ Divan grubunun modern Arap şiirindeki en önemli etkisi ise bu şiirde büyük bir çığır açan neredeyse dönemin bütün Arap şairlerinin ilgi ve faaliyet odağı haline gelen Arap romantizminde büyük açılım yapan ve günümüze dek etkileri devam eden Apollo grubuna zemin hazırlamış olmasıdır.”¹⁰

Zaman içinde sayıları ve faaliyetleri artan yenilikçi şairler, klasik Arap şiirinin beyit, kafiye ve vezin yapısında değişime gitmek için önemli girişimlerde bulundular. Arap şiirinin değişken ve dinamik bir yapıya sahip olduğunu ileri sürdüler böylece Arap şiirinde kafiyesiz, çok vezinli, serbest ve düzyazı şiir tarzında şiirler kaleme alındı. Bu şiirler, sadece biçim açısından değil, içerik açısından da farklı olarak klasik Arap şiirinden ayrılmıştır.¹¹

“Modern Arap ediplerinden bazılarının vezin ve kafiyeden vazgeçme yerine birtakım değişiklikler yapmak suretiyle, modern şiire uygulama yoluna gitmeleri neticesinde ortaya çıkan serbest stil şiiri; şairin düşünce ve hayal dünyasındaki gizemli hareketi içinde olgunlaşmış fonetik ritim ve melodisi açısından eksiksiz anlatabilme yetisi kazandırmaktadır. Bu grup ediplere göre klasik kalıplar, duygu düşünce ve hayalleri taşımacısı olmaktan yetersiz kalmaktaydı. İşte bu yetersizliği gidermek için bu akımın öncüleri serbest şiir düşüncesini öne sürmüşlerdir.”¹²

Serbest şiirde, serbest nazım şairleri tarafından, on altı geleneksel bahirden aynı tef ileli olan, yani bir tef ilelinin tekrarından oluşan sadece yedi bahir (kâmil, remel, hezec, recez, mutekârib, hafif ve vâfir) kullanılabilir.¹³ Yani terim olarak serbest şiir, ne bir kafiye ne de tam bir tef ileye bağlı olmayan şiirdir. Beytin temelini yerle bir ederek sadece bir şatra (beytin bir yarısı) dayandırılır. Serbest şiir, şairin mısradaki tekrar ettiği tef ileye bağlı olmaktır. Serbest şiir satır şiiridir, beyit şiiri değildir. Şiirde dize bir, iki, üç ya da daha fazla tef ilelerden oluşabilir.¹⁴

⁸ Yalar, “Arap Şiiri,” 310.

⁹ Derya Adalar, “Apollo Grubu: Bir Modern Arap Şiiri Ekolü,” *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 47, no. 2 (2007.): 62.

¹⁰ Yalar, *Modern Arap Şiiri*, 97.

¹¹ Yalar, “Arap Şiiri,” 133-73.

¹² İbrahim Usta, *Modern Suriye Şiiri* (Ankara: Araştırma Yayınları, 2018), 20.

¹³ Er, *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi*, 23.

¹⁴ Yûsuf İzzeddîn, *et-Teccid fi 'ş-Şi'ri'l-Hadîs*, 1. bs. (Cidde: en-Nâdi'l-Edebiyyi's-Sekâfi, 1986), 117.

Nâzik el-Melâ’ike serbest şiir için şöyle der: “*Tek bir şiir olup sabit bir uzunluğu yoktur. Tef’ilat sayısının şatırdan şatra (ne kadar olursa olsun) sayılması doğru değildir. Bu değişiklik (serbest söylenmesi-yapılması) ona hâkim olan aruz kanununa göre oluşturulur.*”¹⁵

Serbest şiir, aruz veznine dayanan ancak aruzun kurallarına tamamen bağlı olmayan bir şiir türüdür, bu türün öncüleri entelektüel özgünlüğünden dolayı Arap diline ve özgün Arapça kurallarına önem verdiler. Ritimden ve güzel anlamdan sapmadılar. Bedir Şâkir es-Seyyâb, Yûsuf el-Hâl, Halîl Hâvî, Nâzik el-Melâ’ike, Salâh Abdu’s-Sebûr, Yûsuf ‘İzzeddîn, Fedvâ Tûkân, el-Beyâtî, Nizâr Kabbânî ve Adonis (Ali Ahmed Sa’îd) gibi şairler serbest şiir akımının temsilcilerindendir.¹⁶

1. ‘Umer el- Ferrâ (1949-2015)

Suriyeli şair ‘Umer el-Ferrâ¹⁷, 1949 yılında Humus’a bağlı Palmira’da doğmuştur.¹⁸ On yaşına kadar Palmira’da kaldıktan sonra ailesiyle birlikte Humus’a taşınmıştır.¹⁹

Küçük yaşlarda şiire ilgi duyan şair, şiir yazma serüveni hakkında şöyle der: “*İlk kez on dört yaşındayken şiir yazdım. Kitap okumaya bağımlı oldum, özellikle de okulun tatil olduğu günlerde Humus’ta kültür merkezinden ödünç kitap almaya sıklıkla giderdim, çünkü kitap satın alacak param yoktu. Öykü, roman, şiir divanları, felsefe, tarih ve edebiyat kitaplarından elime geçen her şeyi okuyordum. Kur’an-ı Kerim’den pek çok ayet ezberledim. Okuduklarımdan ve kültür merkezinde katıldığım şiir gecelerinden edindiğim bilgileri biriktirdim. Böylece şiir yazabileceğimi hissettim. O zaman ilk şiirimi on dört yaşında kız arkadaşşıma yazdım.*”²⁰

‘Umer el-Ferrâ modern anlamda ilk şiirini lisede on yedi yaşındayken kaleme almıştır. el-Ferrâ, şair Bedir Şâkir es-Seyyâb’tan etkilenmiş bunun üzerine es-Seyyâb’ın şiirlerini incelemiştir. Kendisi bu hususta şöyle der: “*Öğrencilerin çoğu es-Seyyâb’ın şiirlerini sevmiyordu hatta arkadaşlarımdan biri, o dönemin Arapça öğretmeni Abdulkâfi el-Bevvâb’a ‘es-Seyyâb’ın şiirini ezberlemeyeceğim’ şeklinde bir yazı yazdı. Ben de tüm arkadaşlarımdan aksine es-Seyyâb’ın şiirine hayran kaldım*

¹⁵ Hayr el-Fu’âd, “Adonis:’Uslûbûhu ve Şu’ûruhu fi’ş-Şi’ri’l-Hurr.” 25-26, erişim 10 Eylül 2024, <https://repository.uinjkt.ac.id/dspace/bitstream/123456789/18557/1/KHOIRUL%20FUADI-FAH.pdf>.

¹⁶ ‘İzzeddîn, *et-Teccîd fi’ş-Şi’ri’l-Hadîs*, 117; Er, *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi*, 24.

¹⁷ Şair hakkında bilimsel çalışma yok denecek kadar az olduğu için internet kaynaklarından faydalanılmıştır.

¹⁸ “Ma’lûmât ‘an ‘Umer el-Ferrâ,” erişim 01 Ekim 2024, <https://www.aldiwan.net/cat-poet-omar-al-farra>.

¹⁹ “‘Umer el-Ferrâ,” erişim 17 Temmuz 2024, <https://www.discover-syria.com/news/16249#%D8%A7%D9%84%D8%B7%D9%81%D9%88%D9%84%D8%A9%20%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%B4%D8%A3%D8%A9>.

²⁰ “‘Umer el-Ferrâ,” erişim 17 Temmuz 2024.

ve üslubundan etkilendim. Şiirinde olan acıyı hissettim ve o dönem ilk modern kasidemi yazdım.”²¹

Suriyeli şair ‘Umer el-Ferrâ, Humus’ta Beyârâtü’n-Nûr isimli köy okulunda on yedi yıl öğretmenlik yaptıktan sonra kendini şiir ve edebî faaliyetlere adanmıştır. Şair, bu okuldaki deneyimlerinden çok istifade etmiş, burada çölle arasında sağlam bir ilişki kurmuştur. Bu nedenle çöl şairi olarak bilinir.²²

‘Umer el-Ferrâ, çoğunlukla halk şiirleri (eş-Şi’ru’n-Nebtî ve eş-Şi’ru’l-Bedevî) kaleme almıştır ve bu alanda yazdığı şiirleriyle öne çıkmıştır. Şöhret dünyasına *Hamde* isimli kasidesiyle girmiştir.²³ Ayrıca Şair, şiirlerinde toplumsal problemlere yer vermiştir. Bilhassa toplum üzerinde etkili olan gelenek ve göreneklerin, halk üzerindeki baskısını ele alarak, bu baskının yarattığı olumsuz etkilerden kurtulmanın önemine vurgu yapmıştır. Özellikle Suriyeli Arap kadınlara desteğini duyurmak için Suriye çölünün derinliklerinden bir isim seçerek *Hamde*’yi yazmıştır.²⁴

Suriyeli şair, ülkesinde ve yurt dışında özellikle de Körfez ülkelerinde onlarca şiir gecelerinde şiirlerini sunmuştur. Bedevi lehçesiyle şiirlerini seslendirerek güçlü, güzel ve ahenkli sesiyle tanınmıştır. Nebatî²⁵ ve bedevi şiirlerinin yanı sıra klasik vezinde de şiir yazmıştır. Şiirlerinin çoğunu günlük konuşma diline uygun, anlaşılır, basit bir bedevi lehçesiyle nazmetmiştir.

Şair, şiirlerinde toplumsal konulara, tarihî olaylara değinmiştir. 1980’li yılların başlarında kendi şiir yeteneğini keşfetmiş akabinde çok sayıda divan yayımlamıştır. ‘Umer el-Ferrâ halk şiirine klasik şiirden daha çok önem vermiş, duygularını ve hislerini halk şiiri üzerinden ifade etmiştir. Öyle ki Arap dünyası nezdinde halk lehçesinin en önemli şairlerinden biri olarak kabul edilmiştir. Ayrıca çölün şair üzerindeki etkisi de büyüktür. Bu yüzden şiirlerinin çoğunda açık bir şekilde çölün etkisi görülür.²⁶

‘Umer el-Ferrâ dünyanın ve özgür Arap halkının gündemini meşgul eden en büyük meselelerinden biri olarak kabul edilen direniş meselesine, toprak ve işgalciye karşı mücadele sorunlarına olan tutumunu açıkça ilan etmiştir. Ayrıca Filistin davasını içinde taşıyan bir şairdir.²⁷

2015 yılında vefat eden ‘Umer el-Ferrâ’nın *Hamde*, *Hadîsu’l-Hîl*, *el-Ardu İlnâ*, *Kullu Leyle*, *Ricâlullâh*, *el-Ğarîb* gibi çok sayıda şiir çalışması bulunmaktadır.

²¹ “‘Umer el-Ferrâ,” erişim 17 Temmuz 2024.

²² “‘Umer el-Ferrâ,” erişim 17 Temmuz 2024.

²³ Hişâm ‘Adre, “Vefâtü’ş-Şa’iri’n-Nebtiyyi’s-Sûri ‘Umer el-Ferrâ,” erişim 17 Temmuz 2024, <https://aawsat.com/home/article/390096/%D9%88%D9%81%D8%A7%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%A7%D8%B9%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%A8%D8%B7%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%88%D8%B1%D9%8A-%D8%B9%D9%85%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D9%81%D8%B1%D8%A7?page=3>.

²⁴ “‘Umer el-Ferrâ,” erişim 08 Ağustos 2024, <http://www.sns.sy/ar/node/36625>.

²⁵ Necdî şiir de denir. Necd çöllerini konu alan şiirlerdir. Halk şiiri anlamında da kullanılır.

²⁶ “‘Umer el-Ferrâ,” erişim 17 Temmuz 2024.

²⁷ “‘Umer el-Ferrâ,” erişim 17 Temmuz 2024.

2. ‘Umer el-Ferrâ’nın Tis‘a Teşhur (Tis‘a Eşhur) İsimli Şiirinin İncelenmesi

‘Umer el-Ferrâ’nın *Hadisu’l-Hil* adlı divanında yer alan *Tis‘a Teşhur*²⁸ (Dokuz Ay) isimli şiiri serbest şiir tarzında kaleme alındığından dizelerde düzenli bir kafiye olmasa da tamamen kafiyeden yoksun bir şiir olduğu söylenemez. Şiirin ana teması kısır bir kadının evlat hasreti çekmesidir. Bu bağlamda şiir, hasret ve özlem duygularının dile getirildiği lirik şiir türüne bir örnektir.

Uzun zamandır anne olamayan bir kadın, şair ‘Umer el-Ferrâ’ya doğurmadığı evladı için bir mektup yazmasını ister. ‘Umer el-Ferrâ da bunun üzerine henüz çocuğu olmayan bir annenin iç sesi olarak duyduğu evlat özlemini *Tis‘a Teşhur* isimli şiiriyle okuyucuya aktarır:

تسع تشهر
اكتب سلامي ... أولاً
واكتب حنيني ... ثانياً
واكتب ...

Dokuz Ay

“Önce selamlarımı yazıyorum.
Sonra özlemimi yazıyorum.
Yazıyorum...”²⁹

Şair, şiirinin ilk dizelerine, evlat sahibi olamayan bir kadının hayalindeki çocuğuna gönderdiği selam ve duyduğu evlat özlemini dile getirerek başlar. *Tis‘a Teşhur* adlı bu şiirde, anne olamamanın oluşturduğu boşluk ve özlem, şairin ifadelerinde güçlü bir şekilde yansımaları bulmuştur. Şiir, biyolojik annelikten yoksun olmanın, kadının annelik arzusu ve evlat hasretini nasıl derinleştirdiğini vurgulamaktadır.

تسع تشهر .. حملتك
جؤاً ... جؤاً حشاي
تسع تشهر ... وانت
جاز الكلب ... جيران
أعز جيران ..
أحب جيران

Dokuz ay seni karnımda taşıdım.

²⁸ Şiir kısmen Suriye lehçesine dair kelimeleri barındırmaktadır. Fasih Arapçada تسعة أشهر (Dokuz Ay) tamlaması, Suriye lehçesinde تسع تشهر şeklinde telaffuz edilmektedir. Bu nedenle çalışmamızda şairin kullandığı lehçe dikkate alınacaktır.

²⁹ ‘Umer el-Ferrâ, *Hadisu’l-Hil* (y.y.: t.y.), 31.

*İçimde... Derinlerde...
Dokuz ay... Ve sen,
Komşu oldun kalbime.
En kıymetli komşu,
En sevgili komşu.³⁰*

‘Umer el-Ferrâ, bu şiirinde henüz hamile olmayan bir kadının, hayalindeki bebeğiyle konuşmasını tasvir etmiştir. Şiirine bir annenin evladiyla konuşmasını andıran mısralarla başlayan Şair, çocuk sahibi olamayan bu kadının çektiği acı ve kaygıları, okuyucunun hissetmesi için kelimelerin gücünden ustalıkla yararlanmıştır. Şiirin bu bölümlerinde, şair, anne karnındaki bebeği 'komşu' şeklinde nitelendirerek anne ile çocuk arasındaki duygusal bağı ve kalp yakınlığını metaforik bir anlatımla kaleme almıştır.

Şiire şekil açısından bakıldığında bazı kelimelerin tekrar edildiği dikkat çeker. Bu yinelemeler, şairin hem ahengi sağlamak hem de belirli anlamları vurgulamak amacıyla kullandığı bir teknik olarak öne çıkar. Yine şiirde Suriye lehçesinde kullanılan bazı kelimelerin olduğu görülür. Şiirde geçen *تسعة أشهر* 'in karşılığı fasih Arapçada *تسعة أشهر* (Dokuz ay)'dur. Yine *القلب* kelimesin fasih Arapçada *القلب* kalp kelimesine, *جوا* kelimesinin *داخل* içeride, *içerde* kelimesine karşılık geldiği görülür.

*تسعة أشهر .. وانتِ تكبرُ
وانا أكبرُ .. واحسن الدنيا
من حولي ... غدت أكبرُ
تسعة أشهر ...
أقوم الليل .. نصَّ الليل
أصحي من الفجر
أدعي :*

*Dokuz ay ve sen büyüyorsun.
Ben de büyüyorum...
Etrafımda dünyanın daha da büyüdüğünü hissediyorum.
Dokuz ay...
Geceleri uyanyorum... Gecenin bir yarısında,
Tan yeri ağarınca dua ediyorum.:³¹*

Şair, burada bir annenin geçirdiği dokuz aylık sürece değinir. Bebekle birlikte annenin durumunun da değiştiğine ve hamilelikteki biyolojik değişikliklere dikkat çeker. Şiirde dokuz aylık süreçte annenin yaşadığı kaygı ve korku gibi duygusal değişikliklere işaret edilmiştir. Annenin hamileyken dünyanın büyüdüğünü hissettiği

³⁰ el-Ferrâ, *Hadisu'l-Hil*, 31.

³¹ el-Ferrâ, *Hadisu'l-Hil*, 31-32.

henüz doğmamış olan çocuğunu koruma endişesi taşıdığını söylemek mümkündür. Şiirde geçen أكرم kelimesinin fasih Arapçadaki karşılığı (قام) ayağa kalkmak olan أقوم’dur.

إلهي ... لا تخيبي
إلهي ... لا تعذبي
إلهي ... إرأف بحالي
إلهي ... إبعث الغالي
أريبه ... بدمع عيني
وحك أشمك ..
يا كُلكُ شبر .. بنذر لله

*Allah’ım... Beni hayal kırıklığına uğratma,
Allah’ım... Bana işkence çektirme,
Allah’ım... Halime acı (merhamet et),
Allah’ım... Kıymetli olanı gönder bana
Onu gözyaşlarımla büyütürüm
Andolsun adına,
Her karış boyuna adak adarım.*³²

Yukarıdaki dizelerde, acı ve hüznün atmosferi hâkim olsa da umudun varlığı ve mevcut durumu kabullenmeme tutumu da göze çarpmaktadır. Şiirin nerdeyse her mısrasında Allah’a yakarış ve beklenti vardır. ‘Umer el-Ferrâ, çocuk sahibi olmak isteyen annenin yakarışlarını dualar aracılığıyla anlatmıştır. Şiirde ayrıca, kadının anne olması ve dileğinin gerçekleşmesi durumunda, Allah’a vaad ettiği bir adağı yerine getirme sözü verdiği ifade edilmektedir. Şiirde وحك kelimesinin fasih Arapçada kullanılan قسمًا (andolsun) kelimesine karşılık geldiği görülür. Şair, şiirde dizelerin etkisini artırmak, söze güç katmak için yineleme sanatını kullandığı görülür.

تسع أشهر .. بجياتي ما شفتُ
أطولُ علي .. من تسع أشهر
وأشوفك بالحلم .. تمشي
علي روعي ... علي رمشي
أشوفك .. تحمل بنعشي
أشوفك .. تكرا بكتابك
أشوفك .. سيد صحابك

Dokuz ay... Hayatımda görmedim,

³² el-Ferrâ, *Hadisu’l-Hil*, 32.

*Daha uzun bir dokuz ay.
Seni rüyamda görüyorum... Yürüyorsun,
Ruhumda... Kirpiklerimin üstünde.
Seni görüyorum... Tabutumu taşıyorsun.
Seni görüyorum... Kitabını okurken,
Seni görüyorum... Dostlarının lideri olarak.³³*

Yukarıdaki dizelerde şair ‘Umer el-Ferrâ, bebeğin anne karnında geçirdiği dokuz aylık biyolojik sürece tekrar vurgu yapar ve bu sürecin anne için geçmek bilmeyen bir dönem olduğuna, anne adayının hayatı boyunca yaşadığı endişeye işaret eder. Şair, anneliğin ömür boyu kaygı ve endişe üzerine kurulu olduğunu belirtir. Yine şiirde *ماشفت* kelimesinin fasih Arapçada kullanılan *مارأيت* kelimesine, *تکرا* kelimesinin *تقرأ* kelimesine karşılık geldiği görülür.

أشوفك .. جايي تتمختر
مثل عنتر .. لا .. مؤ مثل عنتر
إنت أحلى .. وانت أكبر
إنت ... مثل الكمر لما ..
بنص أيامو ... يتدور

*Seni görüyorum... Böbürlenerek yürüdüğünü görüyorum.
Antere gibi... Hayır... Antere gibi değil
Ondan daha yakışıklı, daha büyüksün,
Sen... Ay gibisin
Ayın on dördü gibi dolunay.³⁴*

‘Umer el-Ferrâ’nın bu şiirinde, yukarıdaki dizelerde de görüldüğü gibi benzetmelerin fazlaca yer tuttuğu dikkat çeker. Şair, cahiliye döneminin meşhur muallaka şairlerinden Antere’nin heybetine, cesaretine vurgu yapar. Henüz doğmamış ancak doğduğunu varsaydığı bebeğinin Antere’den daha yakışıklı ve daha güçlü olduğunu belirterek onu ayın en güzel hali olan dolunaya benzetir. Şiirde *جايي* kelimesinin *قادم* kelimesine, *تتمختر* kelimesinin *تباهي* kelimesine, *الكمر* kelimesinin *القمر* kelimesine, *يتدور* kelimesinin ise *يصبح دائري* ifadesine karşılık geldiği görülür.

إنت لما .. يدب الصوت
تخلي الدنيا .. تتمسمر
وأصحا .. من حلم غالي
على لمسة .. عطف منك
أحسن مجملته ... منك

³³ el-Ferrâ, *Hadisu'l-Hil*, 32-33.

³⁴ el-Ferrâ, *Hadisu'l-Hil*, 33.

على روعي .. تداعيني
أطير من الفرخ .... لما
على روعي ... تداعيني
تدري شلون ؟
ما أدري شصورها

*Sesin duyulduğunda
Dimdik ayağa kalkar dünya
Nazik dokunuşunla
Rüyadan uyanıyorum
Hafif dokunuşlarını hissediyorum ruhuma
Ruhumu okşadığında
Mutluluktan uçuyorum,
Nasıl biliyor musun?
Nasıl anlatayım bilmiyorum...³⁵*

Yukarıdaki dizelerde görüldüğü gibi şair 'Umer el-Ferrâ, *Tis'a Teşhur* isimli şiirinde bir annenin evladına duyduğu koşulsuz sevgiyi, bebeğinin ağlama sesine duyduğu hayranlığı belirterek anneye bebeği arasındaki karşılıksız, güçlü bağı anlatmanın imkânsız olduğuna vurguda bulunmuştur. Yukarıdaki dizelerde görüldüğü üzere şair, fasih Arapçayla birlikte Suriye lehçesini kullanmaya devam etmiştir. Şiirde ammice ifadeler şu şekilde kullanılmıştır: (تمسمر ; تجعل-تخلي ; يحصل - يدب) (كيف - شصورها ; لا أعلم- ما ادري ; كيف-شلون ; هل تعلم-تدري ; ضرب خفيف-بلملمة ; أستيقظ- أصحى ; تصبح ساكنة اشرحها

رهن مني .. ولا راجل
يحسُّ .. بنشوة الحامل
يحسُّ .. برغشة الحامل
حين اللي .. جنين القلب
يتململ ولا راجل

*İddia ediyorum... Hiçbir erkek hissedemez,
Hamileliğin coşkusu,
Hamileliğin heyecanını.
Kıvrıdadığında... Kalbinin ceninini.
Hiçbir erkek hissedemez.³⁶*

³⁵ el-Ferrâ, *Hadîsu'l-Hîl*, 33-34.

³⁶ el-Ferrâ, *Hadîsu'l-Hîl*, 34.

‘Umer el-Ferrâ, kadınların yaşadığı bu biyolojik sürecin sadece kadınlara özgü olduğuna ve bunu bir erkeğin hissetmesinin mümkün olmadığına dikkat çeker. Hamilelik dönemi, bir erkeğin hissetmesi mümkün olmayan duygusal bir deneyimdir. Bu dönem anne adayları için oldukça duygusal bir dönemdir. Çünkü fiziksel ve hormonal değişimler anne adayında aynı anda kaygı, sevgi ve öfke gibi farklı duygu dalgalanmalarının yaşanmasına neden olur. Yazar da bu duruma vurgu yaparak hamile bir kadının hissettiği değişken ruh halini bir erkeğin hissetmesinin imkansızlığını belirtmiştir. Şiirde ammice ifadeler şu şekilde kullanılmıştır:

(الذّي - اللّي; أراهن-رهن مني ; رجل-راجل)

خطر لي اللبلة
أبعثلك ... حين أمك
حين اللّي .. سرى دمها
بشرايينك ...
وأصبح يُعتبر دمك
عساک اناک .. تخبرني
عن اخبارك
أخفف عالبعد همك
لون بيدي .. زرعت اللهفة
بعيونك ...
عساک تفكر بأناک

*Gece aklıma gelmişken,
Annenin özlemini sana göndereyim,
Damarlarında akan kandaki özlemini,
Artık senin kanın sayılan.
Umarım ... Haber gönderirsin,
Halini anlatan.
Uzaktan kaygılarını hafifleteyim.
Keşke elimde olsa,
Gözlerine özlem tohumu saçarım.
Umarım anneni düşünürsün.³⁷*

Her şeyden önce burada şair “*Bu gece annenin özlemini sana göndereyim.*” dizesiyle hasret çeken bir kadının ruh halini anlatır. Yukarıdaki dizelerde hâkim olan duygu hasret duygusudur. Özlem temalı olan bu şiirde çocuk hasretinin yanı sıra çaresizlik duygusu da işlenmiştir. Şiirde ammice ifadeler şu şekilde kullanılmıştır:

³⁷ el-Ferrâ, *Hadisu'l-Hil*, 35.

لو كنت الأمر - لون بيدي; من بعد- عالبعد; أخبارك-خبارك; ارسل لك- أبعثلك; خطر على بالي -خطري)
(بيدي)

تعايمِّي
دخيل عيونك .. الحلوة
تعايمِّي
ذبحني الشوق ...
أحب عينك
أحب رُوحك
أحب قلبك
تعايمي
تراني الليلة .. مشتاقه
مثل ما ضيعت .. ناقه
إنها .. وتبكي لفراقه
بنهايتها .. لكل واحد ..
عشق عينك
تحياتي .. تحياتي

*Gel yanıma.
Güzel gözlerin aşkına.
Gel yanıma.
Hasretin beni öldürdü.
Gözlerini seviyorum.
Ruhunu seviyorum.
Gel yanıma.
Bu gece seni özledim.
Yavrusunu kaybeden ve bu yüzden ağlayan Deve gibi.
Sonuç olarak;
Gözlerine hayranım.
Sevgilerimle... Sevgilerimle...³⁸*

‘Umer el-Ferrâ burada anne olmayı arzulayan biçare kadının düştüğü durumu yavrusunu kaybeden ve bu nedenle de ağlayan devenin durumuna benzetir. Şair, şiirde kullandığı kelimelerle ve benzetmelerle anne olmayı ümit eden bir kadının yaşadığı umutsuzluk hissini tasvir ederek okuyucuyu derinden etkilemiştir. Şiirde ammice ifadeler şu şekilde kullanılmıştır: تعال جنبي-تعايمي; فداء عيونك- دخيل عيونك

³⁸ el-Ferrâ, *Hadisu'l-Hil*, 35-36.

وَحِينَ اللَّيْلِ ..
انتهينا من كتابتها
خذت مني .. رسالتها
ضممتها .. على الجنين
باستها ورمها برأ
يا خُذْهَا هُبُوبَ الرِّيحِ
وقالت : الليله توصلو
ويكت ... وتنهدت صاحت
وحين اللي ... غدت غابت
قالو لي ... جميع الناس :
مسكينه فصت ..
ها لعمر عاقر ...
ولا جبلت ...
ولا جابت !! ..

*Yazmayı bitirdiğimde,
Mektubunu benden aldı.
Sıkıca sardı... Öptü.
Rüzgâr götürsün diye attı.
Bu gece mektubu ona ulaştırın, dedi.
Ağladı... Hıçkırdı... Feryat etti.
Ve o an... Kayboldu.
O sırada insanlar bana şöyle dedi;
Zavallı kadın...
Bir ömür kısır yaşadı...
Ne hamile kaldı...
Ne de doğurdu...³⁹*

Şair 'Umer el-Ferrâ'nın kadının durumunu hüznle anlatması ve hüzn duygusunu şiirde merkeze oturtuyor olması şairin hayata duygusal bakış açısı ile yaklaştığına işaret eder sanki varmışçasına aslında yok olan evladına yazdığı mektuba acılı bir şekilde son veren annenin yaşadığı çaresizlik ve yalnızlık dile getirilir. Ayrıca yukarıdaki dizelere bakıldığında şiirde anne olma hayali kuran kadının yaşadığı sosyal yalnızlığa da vurgu yapılmıştır.

³⁹ el-Ferrâ, *Hadîsu'l-Hil*, 36-37.

SONUÇ

1798 yılında Napolyon’un Mısır’ı işgalinden sonra Mısır’da pek çok alanda yeni adımlar atılmıştır. Modern dönem diye adlandırılan bu dönemde Arap şiirinde de birtakım yenilikler yaşanmış ve Divan ekolü, Mehcer ekolü ve Apollo ekolü gibi bazı ekoller ortaya çıkmıştır. Şairler duygu ve düşüncelerini daha rahat ve özgür ifade edebilmek için vezin ve kafiyeye bağlı kalmadan şiirlerini yazmışlardır. Düz yazı şeklinde yazılan mensur şiir ve tamamen vezin ve kafiyeden yoksun olmayan serbest şiir gibi yeni terimler ortaya çıkmıştır. Modern dönem Suriyeli halk şairlerden biri olan ‘Umer el-Ferrâ’da klasik şiirin yanı sıra, şiirlerinin bazılarını serbest şiir tarzıyla kaleme almıştır. Suriyeli şair, halk şairidir, şiirlerinin çoğunu Arap halkının günlük dilinde kaleme almıştır. Şair, şiirlerinde toplumsal sorunları işleyerek farklı şiir türlerinde eserler yazmıştır.

‘Umer el-Ferrâ, *Hadîsu’l-Hîl*, isimli divanında yer alan *Tis’a Teşhur* isimli şiirinde günümüzde bir kadının kendini yetersiz, eksik ve kusurlu hissetmesine sebep olan kısırlık sorununu ele almıştır. Ayrıca şair, bu şiirinde fasih Arapçanın yanı sıra Suriye lehçesini kullanarak şiire özgün bir renk katmış ve bölgesel-kültürel öğelerin şiire taşınmasına yardımcı olmuştur. el-Ferrâ’nın çocuğu olmayan bir kadının isteği üzerine doğaçlama olarak bu şiiri yazdığı göz önünde bulundurulduğunda şairin içli bir şair olduğu ve duyguları açığa vurmada oldukça başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Şiirde anlatılan kadının hamilelikle birlikte bedeninde ve ruhunda yaşadığı değişikliklere dikkat çekilerek sürecin zorluğuna vurgu yapılmıştır. Şair, dokuz ay ifadesi ile hem süreci hem de anne adayının yaşadığı zorlu bekleyişi tekrar tekrar hatırlatarak şiirin duygusal yoğunluğunu artırmış ve empati kurarak okuyucunun şiire daha fazla dahil olmasını sağlamıştır. Sonuç olarak genel bir değerlendirme yapıldığında; *Tis’a Teşhur* isimli şiirde; geçmişten günümüze devam eden, kadınların baskı altında kaldığı kısırlık sorununa değinilerek, günümüz kadınlarının da sıklıkla karşı karşıya kaldığı fizyolojik ve psikolojik sürece dikkat çekildiğini söylemek mümkündür.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/Reference

Adalar, Derya. “Apollo Grubu: Bir Modern Arap Şiiri Ekolü.” *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 47, no. 2 (2007): 61-81.

‘Adre, Hişâm. “Vefâtu’ş-Şa‘iri’n-Nebtiyyi’s-Sûrî ‘Umer el-Ferrâ.” Erişim 17 Temmuz 2024.

<https://aawsat.com/home/article/390096/%D9%88%D9%81%D8%A7%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%A7%D8%B9%D8%B1->

%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%A8%D8%B7%D9%8A-
%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%88%D8%B1%D9%8A-
%D8%B9%D9%85%D8%B1-
%D8%A7%D9%84%D9%81%D8%B1%D8%A7?page=3.

Aytaç, Bedrettin. *Modern Arap Edebiyat Tarihi*. 1. bs. Ankara: Gündoğan Yayınları, 1994.

Er, Rahmi. *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2004.

Ferrâ, ‘Umer el-. *Hadîsu’l-Hîl*,. t.y.

Fu’âd, Hayr el-. “Adonîs:’Uslûbûhu ve Şu‘ûruhu fi’ş-Şi’ri’l-Hurr”. Erişim 10 Eylül 2024.

<https://repository.uinjkt.ac.id/dspace/bitstream/123456789/18557/1/KHOIRUL%20FUADI-FAH.pdf>.

‘İzzeddîn, Yûsuf. *et-Tecdid fi’ş-Şi’ri’l-Hadîs*. 1. bs. Cidde: en-Nâdi’l-Edebiyyi’s-Sekâfi, 1986.

Keser, Adem. “Modern Arap Şiirinin Yenilikçi ve Öncü İsmi Ahmed Zeki Ebû Şâdî.” *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, no. 25 (2021): 176-93.

“Ma‘lûmât ‘an ‘Umer el-Ferrâ”. Erişim 01 Ekim 2024. <https://www.aldiwan.net/cat-poet-omar-al-farra>.

“‘Umer el-Ferrâ”. Erişim 17 Temmuz 2024. <https://www.discover-syria.com/news/16249#%D8%A7%D9%84%D8%B7%D9%81%D9%88%D9%84%D8%A9%20%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%B4%D8%A3%D8%A9>.

“‘Umer el-Ferrâ.” Erişim 08 Ağustos 2024. <http://www.sns.sy/ar/node/36625>.

Usta, İbrahim. *Modern Suriye Şiiri*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2018.

Yalar, Mehmet. “Arap Şiiri.” *İçinde İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler*, 307-356. İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.

Yalar, Mehmet. *Modern Arap Şiiri*. Bursa: Arasta Yayınları, 2003.

Yılmaz, Nurullah. “Modern Arap Şiirinde Düşünsel Boyut.” *Doğu Esintileri*, no. 6 (2017): 253-261.